وەزارەتی تەندروستی

ڕێنمایی ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠١٢
تایبەت بە پێدانی مۆڵەتی كردنەوەی تاقیگەی تایبەت بۆ شیكردنەوەی نەخۆشیەكان

پاڵپشت بە هەردوو ماددەی (٨٨) و(١٠٥)ی یاسای تەندروستی گشتی ژمارە (٨١)ی ساڵی ١٩٨١ هەمواركراو بڕیارماندا بە دەركردنی ئەم ڕێنماییەی خوارەوە:

ماددەی یەكەم :-

مۆڵەتی كردنەوەی تاقیگە لەلایەن لێژنەی پێدانی مۆڵەتی تاقیگەی تایبەت دەدرێت كەلە وەزارەت پێكهێنراوە.

ماددەی دووەم :-

مۆڵەتی كردنەوەی تاقیگە دەدرێت بە هەڵگر یا دوو لە هەڵگرانی مۆڵـەتی كـاركردن لـە تاقیگـە بەلایەنی كەم لە دوو پسپۆڕیەكان لە پسپۆڕیەكانی تاقیگەی كلینیكی كە لە خوارەوە هاتوون یا لە یەكێك لە بەشەكانی. بەڵام لە پارێزگاو شارۆچكەكانی كە لەیەك پسپۆڕی زیاتر بەردەست نیە ئـەوا دەكرێ مۆڵەتی كردنەوەی تاقیگە بۆ یەك پسپۆڕی بدرێت.

پسپۆڕیەكانی تاقیگە ئەمانەن:

١- نەخۆشیەكانی خوێن

٢- نەخۆشیەكانی شانەكان و شێكردنەوەی خانە.

٣- كیمیای كلینیكی

٤- وردەزیندەوەرزانی پزیشكی

٥- بەرگری كلینیكی

٦- یا هەر پسپۆڕیەكی تر لە پسپۆڕیە سـەركیەكانی كـاری تاقیگـە كـە وەزارەت لـە داهـاتوودا پەسەندی دەكات.

ماددەی سێیەم :-

مۆڵەتی پیشەكاری تاقیگە بەگوێرەی ئەم پەیرەوانەی خوارە دەدرێت بە :-

١- هەڵگری بڕوانامەی بۆرد(ئەمریكی ، عربی ، عێراقـی یـا كـوردی) یـا ئەنـدامێتی كۆلیـژی شاهانەی بریتانیای بۆ پاسۆلۆجی هەبێت یا هەر بڕوانامەیەكی پیشەیی هاوتایان بێت و لە دوو بەش لە بەشە سەرەكیەكانی تاقیگە مۆڵەتی پێدەدرێت بـە مـەرجێ كـە بـۆ مـاوەی سـاڵێك پیشەكاری كرداری هەبێت پاش بەدەستهێنانی بڕوانامەكەی.

٢- هەڵگری بڕوانامەی پیشەیی دبلۆمی باڵا لە زانستی نەخۆشیە کلینیکیەکان یا بڕوانامەیەکی هاوتا کە لە دوو بەش زیاتر لە بەشە سەرەکیەکانی تاقیگە مۆڵەتی پێنەدرێت ، بەمەرجێ پیشەکاری کرداری هەبێ بەلایەنی کەم بۆ ماوەی ساڵێکی بەهێزکردن بۆ هەر بەشێك پاش وەدەستهێنانی بڕوانامەی دبلۆم بە گوێرەی پزیشکان و دووساڵی پیشەکاری بەهێزکردن بۆ هەر بەشێك بۆ ئەوانەی تر.

٣- هەڵگرانی بڕوانامەی ئەکادیمی باڵا (دکتۆرا یا ماستەر) یا هاوتایان (بۆ پزیشکان و پزیشکانی ئاژەڵان و دەرمانسازان و دەرچوانی کۆلیجی زانستی بەشی کیمیا و ووردەزیندەوەرزانی) لە یەکێك لە پسپۆریە سەرکەیەکانی تاقیگەی کلینیکی ئەوا لە بەشی پسپۆری خۆی مۆڵەتی پێدەدرێ بەمەرجێ پیشەکاری کرداری هەبێت لە بابەتی پسپۆریەکەی بۆ ماوەی یەك ساڵی بەهێزکردن بۆ هەڵگرانی بڕوانامەی دکتۆرا و دوو ساڵیش بۆ هەڵگرانی بڕوانامەی ماستەر پاش بە دەستهێنانی بڕوانامەی بالاکەی کاتێك:

أ- لیژنەی هونەری پسپۆر لە وەزارەت پاڵپشتی دەکات کە ئەتروحەی پێشکەش کراو لە لایەن هەڵگری بڕوانامەی دکتۆرا یا ماستەر پەیوندی هەیە بە بەشەکانی تاقیگەی کلینیکی هەریەکە و یان لە بواری پسپۆری خۆی .

ب- لیژنەی هونەری پسپۆر لە وەزارەت پاڵپشتی وەدەستهێنانی شارەزایی زانستی و شارەزایی کردایان دەکات بۆ هەلسان بە کارەکانی پسپۆریەکانیان بە گوێرەی هەڵسەنگاندنی تیۆری و کردەیی و لە باری سەرنەکەوتنی پێشەکەشکار بۆ وەدەستهێنانی مۆلەت تەنها دوو جار بواری بۆ دەرەخسێندرێ هەر شەش مانگ جارێك بۆ سەرکەتنی لەم هەڵسەنگاندنە.

٤- بۆ دەرچوانی خولەکانی تاقیگە ئەوانەی پیشەکاری کارەکانیان بوینە لەتاقیگاکان وەك خوارەوە:-

أ- دەرچوانی خولەکانی پزیشکانی دێرین لە تاقیگاکان کە ماوەکەی لە یەك ساڵی بەهێزکردن کەمتر نییە و مۆڵەتی تەنها لە دوو بەش پێدەدرێت و پاش کاری کردایانە لە بواری کارەکەیان ماوەی لە یەك ساڵ کەمتر نەبێت بۆ هەر بەشێك پاش خولەکە و پاش هەڵسەنگاندنی تیۆری و کرداری و گەر سەرنەکەوت لە هەلسەنگاندنی تیۆری و کرداری ئەوا پێشکەشکار بۆ بەدەستهێنانی مۆلەت تەنها دوو بواری بۆ دەرەخسێنرێ هەرشەش مانگ جارێك بۆ بڕینی هەلسەنگاندنەکە بەسەرکەوتوویی.

ب- دەرچــوانی خولــەکانی تاقیگــە لــە دەرچــوانی کۆلیــژی زانــستی بەشــەکانی کیمیــا و ووردەزیندەوەرزانی وەزارەت کە ماوەکەی لە یەك ساڵی بەهێزکردن کەمتر نیە وە پاش پیشەکاری کرداری لە تاقیگاکان لە بواری کارەکەیان پاش خولەکە کە ماوەکەی لە دووساڵ کەمتر نــەبێ پاش هەلسەنگاندنی تیۆری و کرداری و لە باری سەرنەکەوتنی پێشکەش کار بۆ بەدەست هێنانی مۆلەت دوو هەڵی تری پێدەدرێت بۆ ئەم هەڵسەنگاندنە هەر شەش مانگ جارێك وە تەنها لە یەك بەش مۆلەتی پێدەدرێت.

٥- وەزیر بۆی هەیە لەسەر پێشنیاری لیژنەی باڵای تاقیگاکان چاو بخشێنێتەوە بە پێدانی مۆلــەتی پیشەکاری تاقیگە لە بەشێك لە بەشەکانی تاقیگا بۆ ئەو پیشەکارانەی کە خولی تاقیگاکانیان تێنەپەراندووە و ئەوانەی کە لیژنەی هونەری تایبەتمەند هەڵدەستێ بە هەڵسەنگاندنی تیۆری و کردارییان ئەمەش بە هەڵبژاردنیان بۆ وەدەستهێنانی مۆلەتی کردەی پیشە بەمەرجێك ماوەی کارکردنیان بۆ پزیشکان و دەرمانسازان لە هەشت ساڵ کەمتر نەبێ و بۆ دەرچـوانی کۆلیـژی زانستی بەشی کیمیا و ووردە زیندەوەرزانی دە ساڵ کەمتر نەبێ وە لە باری دەرنەچوونی دوو هەڵی تری پێدەدرێت بۆ دەرچوونی لەم هەلسەنگاندنە.

٦- مــاوەی کــاری پیــشەیی کردەیــی لــە تاقیگــا بــەر لــە بەدەســتهێنانی بڕوانامــەی بــاڵا یا ئەوانەی پیشەکاری کردەی بوونە لە تاقیگاکان بەر لە تێپەراندنی خولی تاقیگاکان ئەژمار دەکرێ بۆ مەبەستی پێـدانی مۆلــەتی کــاتێ لــە نیــوەی مــاوەی داواکــراو بــۆ پیــشەکاریەکە زیاتر نەبێت.

٧- مۆلەتی پیشەکاری تاقیگە نادرێت بە دەرچوانی کۆلیژی پــەروەردە بــە هــەموو بەشــەکانیەوە بەگوێرەی ماددەی (٨٨) لە یاسای تەندروستی گشتی ژمارە ٨٩ ی ساڵی ١٩٨١ هەمووارکراو و یاسای ژمارە (١٥) ی ساڵی ٢٠٠٠ یاسای پلەدارکردنە وەزیفییەکانی دەرچـوانی کـۆلیجی زانستەکان (بەشی کیمیا و بایۆلۆجی) لە هەرێمی کوردستان – عێراق .

٨- سەبارەت بە هەڵگرانی بڕوانامەی بالا لەسەر میلاکی وەزارەتی خوێنـدنی بـاڵا و توێژینــەوەی زانستی دەبێت پیشەکاری راستەقینەی هەبووبێ لە تاقیگاکانی سەر بە وەزارەتی تەندروستی بۆ ماوەی ساڵێك پاش بەدەست هێنانی بڕوانامەی دکتـۆرا و دوو سـاڵ سـەبارەت بـە هـەڵگرانی بڕوانامەی ماستەر.

ماددەی چوارەم:-

مۆلەتی خەریك بوون بە کاری تاقیگەیی نادرێت لە بەشــەکانی نەخۆشـیەکانی شـانە و پـشکنینی خانەیی تەنها بە پزیشکان نەبێ کە هەموو ئەو مەرجانەیان تیایە کە لەم رێنماییە هاتووە .

ماددەی پێنجەم:-

مەرجە لەسەر داواکاری مۆلەتی پیشەکاری تاقیگەیی کەوا :-

١- مۆلەتی پیشەکاری پیشەیی هەبێت لە سەندیکای تایبەتمەند یا لە وەزارەت بۆ ئەوانەی سەندیکایان نیە.

٢- هەڵگری ڕەگەزنامەی عێراقی بێت.

ماددەی شەشەم:-

ڕێگە نادرێت بە مۆلەت پێدراو بۆ کردنەوەی تاقیگە کارێکی پیشەیی تر بکات کە بڕوانامە زانکۆییەکەی ڕێگەی پێ دەدات کە بەدەستی هێناوە لە شوێنێکی تر.

ماددەی حەوتەم:-

نابێ تاقیگە بکرێتە تەنها لە سەنتەری پارێزگا یا شارۆچکەکەی کە مۆلەت پێدراوی بەیانیان کاری تیادا دەکات، گەر مۆلەت پێدراو خانەنشین کرابوو ئەوا دەبێ مۆلەت پێدراو لە شوێنی نیشتەجێبوونی هەمیشەیی کار بکات بەپشتگیری لایەنە فەرمیەکان.

ماددەی هەشتەم:-

ڕێگە نادرێت تاقیگە شیکردنەوەی نەخۆشی ئەنجام بدات بەدەر لەو بەشانەی کە مۆلەتی پێدراوە کە ئەم بەشانە دەبێ لەسەر لافیتەوە چاپکراوەکانی تاقیگە نووسرابێت و لیستێك بەو شیکردنەوانەی ڕێگەی پێدراوە لەگەڵ نرخەکانیان هەڵواسرا بێت لە شوێنیکی بەرچاوی تاقیگەکە.

ماددەی نۆیەم:-

لەکاتی نامادەنەبوونی خاوەنی مۆلەت لە تاقیگاکەی دەبێ لایەنی تایبەتمەند لە وەزارەت ئاگاداربکاتەوە بە نووسین وە کاتێ ئارەزووی بەردەوامی نەبوو لەکارکردن لەتاقیگا دەبێ جێگرەوەیەك لە شوێنی خۆی دابنێ لەوانەی مۆلەتیان هەیە بەهەمان پسپۆری و ڕەزامەندی لایەنی تایبەتمەند لە وەزارەت بەدەست بهێنێ و بە پێچەوانەی ئەوە دەبێ تاقیگاکەی دابخات بە درێژایی نامادەنەبوونی .

ماددەی دە :-

دەبێ لەشوێنی کارکردن هەموو ئامێر و ماددەکانی تاقیگەی هەبێ کە ئەوەی پێویستن بۆ ئەو بەشانەی پسپۆری تیادا هەیە کە وەزارەت دیاری دەکات بە گوێرەی ماددەی (٨٩) و (١٠٥) لە یاسای تەندروستی گشتی ژمارە (٨٩) ساڵی ١٩٨١ی هەموارکراو .

ماددەی یازدە :-

ئەم رێنماییانە جێبەجێ دەکرێ بەسەر کارمەندانی تاقیگاکانی نەخۆشخانە تایبەتیەکان یا هەر تاقیگایەك کە پشکنینی تاقیگەیی کلینیکی ئەنجام دەدات بەرامبەر بە نرخێك.

ماددەی دوانزە:-

لێژنەی بالآی زانستی تاقیگاکان لە وەزارەت هەلدەستێ بە دەستنیشان کردنی تاقیگا دانپیاهێنراوەکان و ئەوانەی شارەزایی زانستی پزیشکیان هەیە و بۆ پیشەکاری پسپۆرێتی یا کردنەوەی خولی راهێنان لەسەر پشکنینە کلینیکیەکانی نەخۆشی.

ماددەی سێزدە:-

لە باری داخستنی تاقیگا بە هۆی گۆرینی ئەو شوێنەی کە وەك تاقیگە دانراوە یا بەهۆی لێك جیابوونەوەی هاوبەشان، دەبێ معاملەیەکی نوێ بۆ کردنەوەی مختبر پێشکەش بکرێت بۆ ئەو شوێنەی بەکاردێ وەك تاقیگا یا لەگەلّ هاوبەشە نوێیەکان و دووبارە ئەنجامدانی پشکنینی سەرەتای و لاوەکی پاش تێپەربوونی (٤٥) چل و پێنج رۆژ لەسەر لێك جیابوونەوەی هاوبەشیەکە یا گۆرینی شوێنی پێشوو .

ماددەی چواردە:-

مۆلەتی تاقیگە هەموو دووساڵ جارێك لە مانگەکانی کانونی دووەم و شوبات لە بەشی تاقیگاکان لە وەزارەت نوێ دەکرێتەوە.

ماددەی پازدە:-

لەم بارانەی خوارەوە بۆ وەزیر هەیە بە گوێرەی ئەم رێنماییانە مۆلەتەکان هەلوەشێنێتەوە :

یەکەم : گەر دەرکەوت کەوا مۆلەتەکە دراوە لەسەر بنەمای زانیاری ناتەواو.

دووەم : نەمانی مەرجێك لەو مەرجانەی کە لەرێگەیەوە مۆلەتەکەی پێدراوە.

سێهەم: گەر هەلگری مۆلەت مەرجی یاسایی تیادا نەما.

ماددەی شازدە: -

خاوەنی تاقیگا بەرپرسیارە لەسەر کارەکان لە تاقیگاکەی دەبێ رەچاوی ئەمانەی خوارە بکات:-

یەکەم: وابەستە بوون بە رەوشتی پیشەکە و لانەدان لە یاسا و پێرەوەکان.

دووەم: ئەنجام نەدانی ئەو پشکنینانەی کە رێگە نەدراوە بە ئەنجام دانیان.

سێیەم: پەیوەست بوون بە نرخی شیکردنەوە تاقیگەییەکانی لە وەزارەت دانراوە.

چوارەم: تاقیگە نابێ بەکاربهێنرێت تەنها بە ئامانجی تاقیگەیی دەستنیشانکردەی پزیشکی.

ماددەی حەڤدە:-

سەرپێچی کار ئەو سزایانەی بەسەردا دەسەپێنرێ کە لە ماددەکانی (٨٩) و (٩٦)ی یاسای تەندروستی گشتی ژمارە ٨٩ ی ساڵی ١٩٨١ی هەموارکراو دا هاتوون .

ماددەی هەژدە:-

هەموو رێنماییەکانی تایبەت بە تاقیگاکان کە پێشتر دەرچووینە لادەبرێن و ئەم رێنمایەش لە رێکەوتی بڵاوکردنەوەی لە رۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان) جێ بەجێ دەکرێ.

د. رێکەوت حمە رشید کریم
وەزیری تەندروستی